

ДИНАМІКА ВМІСТУ ПЕКТИНОВИХ РЕЧОВИН У ПЛОДАХ АБРИКОСА ПРИ ЗБЕРІГАННІ ЗА ДІЇ АНТИОКСИДАНТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ АКМ

Зазначено домінування протопектину впродовж зберігання плодів абрикоса. Встановлено, що суттєво впливає на зміни вмісту пектину та протопектину абрикосів обробка антиоксидантною композицією (АКМ), яка в 1,2–2,3 рази гальмує гідроліз пектинових речовин та сприяє збереженості структури та консистенції плодів.

Постановка проблеми

Пектинові речовини широко розповсюджені в рослинному світі, особливо в плодах та овочах. За даними закордонних вчених [8–10], позитивно впливають на збереженість пектинових речовин у плодах модифіковане, регульоване газове середовище та обробка хімічними речовинами. Зберігання плодів абрикоса в умовах модифікованого газового середовища (пакети з товщиною плівки 50 мкм) та РГС (5 % CO₂ і 1–2 % O₂) дозволяє в середньому в 1,5 рази знизити швидкість гідролізу пектинових речовин, порівняно зі зберіганням у звичайній атмосфері [8, 9]. Бразильські вчені [10] рекомендують використовувати обробку розчинами хлориду кальцію в концентраціях 1–2 % перед зберіганням. Такий технологічний захід гальмує гідроліз протопектину і пектину на 20 %, чим сприяє збереженню структури і консистенції плодів, порівняно з плодами без обробки.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання

В останні роки багато вчених працює над розробкою нових способів зберігання плодів, застосування яких дозволили б відсунути період перезрівання плодів на більш пізні строки. В економічно розвинених країнах знаходять широке розповсюдження технології зберігання плодів з використанням антиоксидантів. Антиоксиданти впливають на інтенсивність окисних процесів при зберіганні плодів, зміни кількості запасних поживних речовин – сахарози, органічних кислот, аскорбінової кислоти, пектинових речовин. Але дослідження динаміки пектинових речовин в плодах абрикоса, оброблених антиоксидантними препаратами при зберіганні, раніше не проводилися.

Тому метою нашого дослідження було з'ясування впливу антиоксидантного препарату АКМ на зміни вмісту пектинових речовин в плодах абрикоса при зберіганні.

Об'єкти та методика досліджень

Дослідження проводилися в 2007–2009 рр. на базі лабораторії «Технологія первинної переробки і зберігання продуктів рослинництва» НДІ «Агротехнологій

та екології» Таврійського державного агротехнологічного університету та сільськогосподарського виробничого кооперативу ім. «Фрунзе», смт Веселе.

Об'єктом досліджень були плоди абрикоса середнього строку досягання – сорт Краснощокій та пізнього строку досягання – сорт Мелітопольський пізній, що внесені в реєстр сортів рослин України.

Предметом досліджень були зміни вмісту пектинових речовин плодів абрикоса при зберіганні за обробки розчином антиоксидантної композиції.

У дослідженнях використовували плоди абрикоса середнього строку досягання – сорт Краснощокій та пізнього строку досягання – сорт Мелітопольський пізній, що внесені в реєстр сортів рослин України, які відбирали з 10 найбільш типових дерев кожного помологічного сорту, з усіх чотирьох сторін і середини крони. Схема садіння дерев – 6х4, система утримання міжрядь і пристовбурних смуг – чорний пар.

Визначення календарної дати знімання проводили за такими ознаками: легкість відокремлення плоду від плодової гілки; забарвлення шкірочки та м'якуша; смак і соковитість; щільність тканин (пенетрометром FT 011); кількість днів від масового цвітіння та за сумою активних температур. Товарну обробку проводили в саду, виділяючи цілі, міцні, чисті, неуразені плоди (1 товарного гатунку), згідно з вимогами ISO 2826-74 [1], ГОСТ 21832-76 [2] та вибравуючи нестандартні екземпляри. Плоди укладали в дерев'яні ящики-лотки № 77 (IV-2) по 7 кг у кожному рядами в два шари згідно з ГОСТ 10131-93 [7].

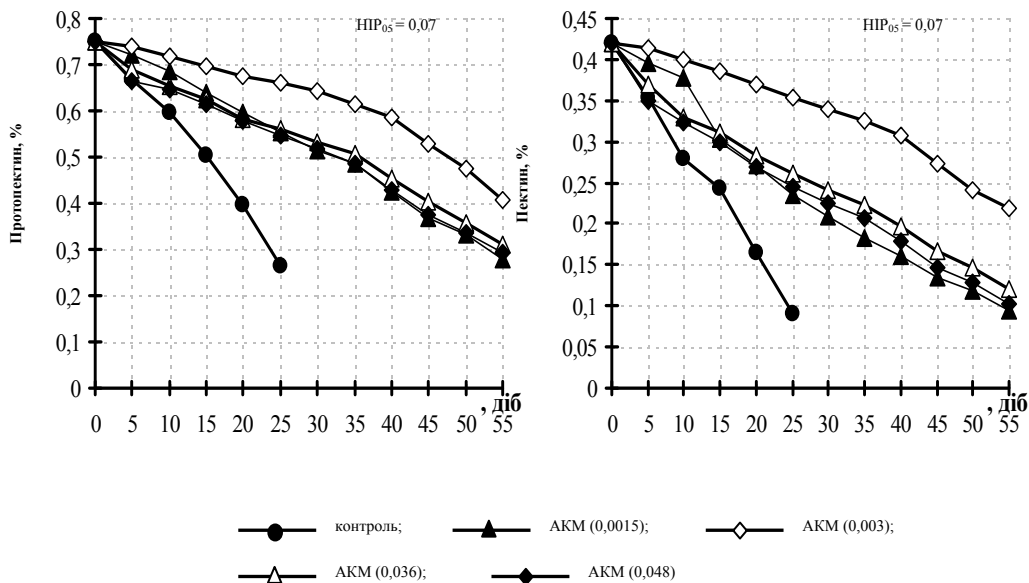
Обробку плодів проводили безпосередньо на деревах в саду шляхом обприскування їх заздалегідь приготовленими розчинами антиоксидантів. Для обробки застосовували воду (контроль) та водний розчин комплексного антиоксидантного препарату АКМ, який є композицією біологічно активних речовин антиоксидантного типу (дистинол) і суміші поліетиленгліколів (ПЕГ) з концентраціями: дистинолу – від 0,0015 % до 0,060 %; поліетиленгліколів – 1 %.

Зберігали абрикоси у холодильній камері КХР-6 за температури 0 ± 1 °C та відносної вологості повітря 90–95 %. Режими зберігання визначали згідно з ДСТУ 2169:2003 [5]. Досліди закладали в п'ятикратній повторності. Відбір і підготовку проб до аналізів здійснювали згідно із ДСТУ ISO 874-2002 [6]. Вміст пектинових речовин визначали кальцій-пектатним методом, що ґрунтується на екстрагуванні пектинових речовин, омиленні їх лугом, осадженні у вигляді кальцієвих солей та обліку ваговим методом [3]. Математичну обробку результатів виконували за Б.О. Доспеховим [4] за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Office Excel 2003.

Результати досліджень

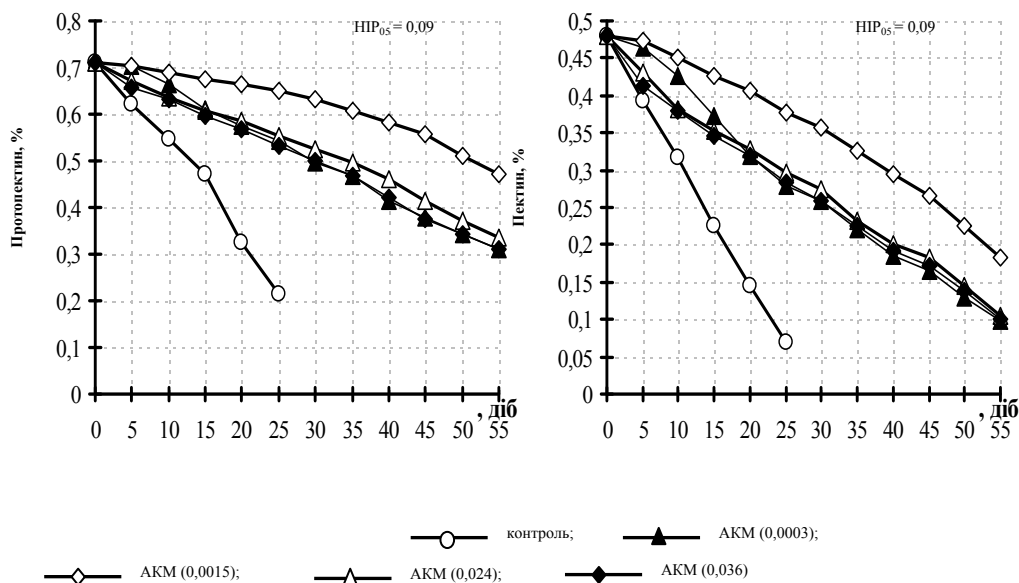
За даними наших досліджень, при зберіганні плодів абрикоса як за обробки їх антиоксидантною композицією АКМ, так і без обробки, виявлене поступове

зниження вмісту пектинових речовин. Вміст протопектину в плодах переважав вміст пектину протягом усього періоду зберігання (рис. 1, 2).

Рис. 1. Динаміка вмісту протопектину та пектину в плодах абрикоса сорту Краснощокій при зберіганні за обробки їх розчинами антиоксидантної композиції АКМ (середні за 2007–2009рр.), %:

В плодах абрикоса сорту Краснощокій (рис. 1) найнижча інтенсивність гідролізу пектинових речовин спостерігалася за обробки розчином композиції з концентрацією дистинолу 0,003 %. На 55 добу зберігання вміст протопектину в плодах цього варіанта був в 1,5 раза, а пектину – в 2,4 раза вищий, ніж у контрольних. Обробка абрикосів 0,006 %–0,036 % розчинами також сприяла збереженості протопектину та пектину. У зазначених варіантах вміст протопектину був в 1,2–1,4 раза, а пектину – в 1,3–2,1 раза відповідно вищим, порівняно з плодами без обробки на 25 добу. Слід підкреслити наявність достовірної різниці між цими варіантами за збереженістю пектинових речовин. Наприкінці зберігання плодів абрикоса за обробки 0,0003 %, 0,0015 %, 0,048 % та 0,060 % розчинами вміст протопектину та пектину вірогідно не відрізнявся від контрольного варіанта.

Рис. 2. Динаміка вмісту протопектину та пектину в плодах абрикоса сорту Мелітопольський пізній при зберіганні за обробки їх розчинами антиоксидантної композиції АКМ (середні за 2007–2009 рр.), %:

Після 55 днів зберігання плодів абрикоса сорту Мелітопольський пізній (рис. 2) за обробки 0,0015 % розчином антиоксидантів вміст протопектину був у них в 2,2 раза, а пектину – в 2,7 раза вищий, порівняно з контрольним, а обробка 0,003 % та 0,024 % розчинами дозволяла зберегти протопектин у 1,6–1,9 раза, а пектин – у 1,5–2,4 раза відносно контролю. Інші варіанти обробки не забезпечували достатнього гальмування гідролітичних процесів. Тому вміст пектинових речовин в плодах після їх зберігання був більшим, ніж у контрольних, але достовірно меншим, порівняно з оптимальним варіантом (АКМ 0,0015 %).

В наших дослідженнях між вмістом протопектину і пектину та іншими вивченими показниками встановлена висока кількість парних кореляційних зв'язків (10–11 з 12 вивчених). Це свідчить про істотний вплив пектинів на обмін речовин в плодах при зберіганні.

За даними дисперсійного аналізу найбільш суттєво впливала на зміни вмісту протопектину та пектину має обробка антиоксидантною композицією (фактор В) (табл. 1, 2). Вплив фактора А (холодильного зберігання) та взаємодії факторів А та В незначний (табл. 1, 2).

Таблиця 1. Частка участі факторів А (холодильне зберігання) та В (обробка АКМ) у зміні вмісту протопектину в плодах абрикоса при зберіганні

Показник	Частка участі	
	Краснощокий	Мелітопольський пізній
Вплив фактора А	0,269	0,339
Вплив фактора В	0,624	0,549
Вплив факторів АВ	0,102	0,110
Вплив повторень	0,002	0,001
Вплив випадкових факторів	0,002	0,001
Коефіцієнт детермінації	1,000	1,000

Таблиця 2. Частка участі факторів А (холодильне зберігання) та В (обробка АКМ) у зміні вмісту пектину в плодах абрикоса при зберіганні

Показник	Частка участі	
	Краснощокий	Мелітопольський пізній
Вплив фактора А	0,246	0,192
Вплив фактора В	0,682	0,760
Вплив факторів АВ	0,071	0,046
Вплив повторень	0,001	0,001
Вплив випадкових факторів	0,000	0,001
Коефіцієнт детермінації	1,000	1,000

Висновки

Особливістю плодів абрикоса є переважання фракцій протопектину протягом усього періоду зберігання.

Обробка плодів абрикоса сортів Краснощокий та Мелітопольський пізній розчином антиоксидантної композиції АКМ дозволяє знизити в 1,2–1,5 та 1,6–2,2 раза темпи гідролізу протопектину, в 1,3–2,4 і 1,5–2,7 раза відповідно – швидкість руйнування пектину, порівняно з плодами без обробки, що свідчить про високу збереженість товарної якості плодів абрикоса оброблених АКМ.

Література

1. Абрикосы. Руководство по хранению в холодильных камерах : ИСО 2826–74. - [Введен в действие 10.03.93]. - М. : Издательство стандартов, 1993. – 42 с.
2. Абрикосы свежие. Технические условия : ГОСТ 21832-76. – [Введен в действие от 1977.01.07]. – М. : Гос. комитет СССР по стандартам, 1978. – 6 с.
3. Арасимович В.В. Методы анализа пектиновых веществ, гемицеллюлоз и пектолитических ферментов в плодах / В.В. Арасимович, С.В. Балтага, Н.П. Пономарева. – Кишинев : Ред.-издат. отдел АН Молдавской ССР, 1970. – 84 с.

4. *Доспехов Б.А.* Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований) / *Б.А. Доспехов.* – М. : Агропромиздат, 1985. – 351 с.

5. Фрукти й овочі. Фізичні умови зберігання на холоді. Визначання та вимірювання : ДСТУ ISO 2169-2003 – [Чинний від 2004-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2004. – 6 с.

6. Фрукти і овочі свіжі. Відбирання проб : ДСТУ ISO 874-2002. – [Чинний від 2003-10-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2003. – 9 с.

7. Ящики из древесины и древесных материалов для продукции пищевых отраслей промышленности, сельского хозяйства и спичек. Технические условия : ГОСТ 10131-93. – [Введен в действие 01.07.95]. – М. : Стандартиформ, 2008. – 42 с.

8. *Claypool L.L.* Influence of controlled atmosphere storage on quality of apricots / *L.L. Claypool, R.M. Pangborn* // *J. Amer. Soc. Hort. Sci.* – 1972. – № 97. – P. 636–638.

9. *Gorny R.* Postharvest physiology and quality maintenance of apricots, nectarines and peaches / *R. Gorny, B. Hess-Pierce, A. Kader* // *Effect of preharvest and postharvest factors on storage fruits : intern. Symp., 3–7 august 1997: abstr.* – 1997. – P. 32.

10. *Nunes E.E.* Armazenamento de pessegaos ‘premier’ tratados com cloreto de calico na pos-colheita / *E.E Nunes, B.M. Boas, C.M. Abreu* // *Rev. brasil Armazenamento.* – 2005. – Т. 30. № 1. – P. 25–30.
